

Asia: VN/24399/2023

Edunvalvontalainsäädännön ajantasaistaminen; työryhmän mietintö

Laki edunvalvontavaltuutuksesta (valtuutetun esteellisyys 17 §, omaisuuden lahjoittaminen 18 §, suhde eräisiin muualla laissa oleviin valtakirjaa koskeviin säännöksiin 20 §, edunvalvojan määrääminen valtuutetun tehtäviin 21 §, voimaantulosäännös)

Lausuntonne ehdotetuista säännöksistä?

Vanhusasiavaltuutettu on itsenäinen ja riippumaton viranomainen, jonka lakisääteisenä tehtävänä on edistää ikääntyneiden asemaa ja heidän oikeuksiensa toteutumista. Osa tehtävää on seurata lainsäädännön kehittämistä ja toimeenpanoa sekä yhteiskunnallista päätöksentekoa ja arvioida niiden vaikutuksia ikääntyneisiin.

Edunvalvontavaltuutuksen tekeminen on monelle toimiva vaihtoehto päästä itse vaikuttamaan asioidensa hoitoon ja siihen kuka niitä hoitaa tulevaisuudessa, jos ei silloin enää itse kykenisikään niitä hoitamaan.

Työryhmän mietinnössä mainittujen epäselvien tilanteiden selkeyttämiseksi on tärkeää lisätä tiedottamista ja koulutusta. Vanhusasiavaltuutettu pitää tärkeänä sitä, että viestintää toteutetaan siten, että tieto olisi helposti saatavilla ja saavutettavissa ja siten, että se tavoittaa myös digittömät. Sähköinen viestintä ei tavoita kaikkia.

Voidaan arvioida, että Suomessa on kokonaan vailla digitaitoja noin 330 000 iäkästä. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2022 65–74-vuotiaista 10 prosenttia ja 75–89-vuotiaista 35 prosenttia ei ollut koskaan käyttänyt internetiä (Internetin käyttö ikäryhmittäin, Tilastokeskus 2023). Yli 90-vuotiaiden tilanteesta Tilastokeskus ei kokoa tietoa. THL:n mukaan 85–100-vuotiaista noin 70 prosenttia ei ollut itsenäisesti käyttänyt internetiä (Saukkonen ym. 2021;2022). Kaiken kaikkiaan arviolta 600 000 ei pysty itsenäisesti asioimaan sähköisesti.

Digitaalisten palvelujen ulkopuolella ovat paljolti ne ikääntyneet, joilla on matala koulutus tai tulotaso tai heikko terveydentila tai toimintakyky (Saukkonen ym. 2021; 2022). Käyttämättömyyden syynä voi olla myös oma valinta, vähäinen luottamus omaan oppimiskykyyn, kielitaitoon liittyvät tekijät tai laitteisiin ja internet-yhteyksiin liittyvät tekijät (Rasi & Taipale 2020, Ikäteknologiakeskus 2022).

Laki holhoustoimesta (esteellisyysperusteiden tarkistaminen 32 §, lupasäännösten ajantasaistaminen 34 ja 34 a §, 39 §, alaikäisen edunvalvonnan rekisteröinti 66 ja 66 a §, voimaantulosäännös)

Lausuntonne ehdotetuista säännöksistä?

-

Vaihtoehdot ja työryhmän harkitsemissa kysymyksiä, joihin ei ehdoteta muutoksia (mietinnön luvut 5.1 ja 5.2)

Näkemyksenne näissä luvuissa käsiteltyjen asioiden lainmuutostarpeista?

-

Pääasialliset vaikutukset (mietinnön luku 4.2)

Onko teillä täydennettävää ehdotuksen vaikutusarviointeihin?

Vanhusasiavaltuutettu pitää tärkeänä sitä, että vaikutusarvioinneissa arvioitaisiin myös muutosten vaikutuksia ikääntyneisiin ja erityisesti kaikkein iäkkäimpiin ihmisiin.

Muuta

Onko teillä muuta lausuttavaa työryhmän ehdotukseen liittyen?

-

Vuorela Marjut
Vanhusasiavaltuutettu